

دانشگاه علوم پزشکی قم

مرکز رشد فناوری سلامت

نیازسنجی و تعیین اولویت های فناوری حوزه سلامت استان قم

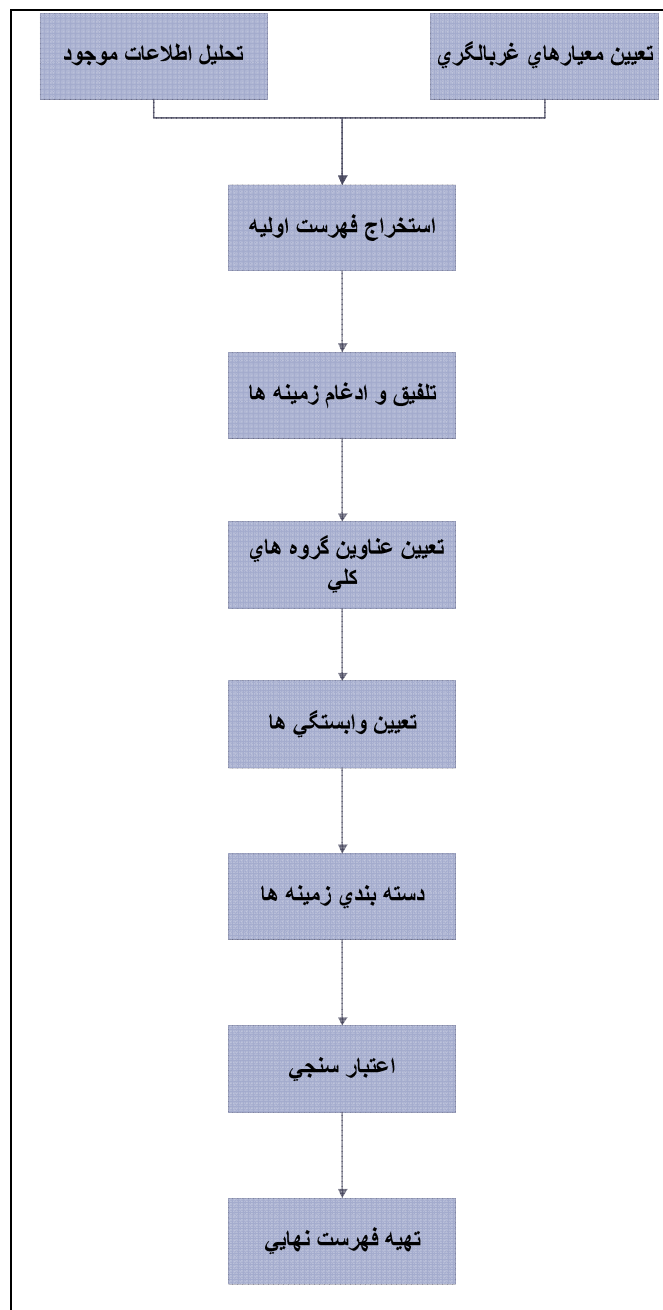
۱- چارچوب تصمیم‌گیری

تصمیم‌گیری در خصوص زمینه‌های اولویت‌دار مرکز رشد فناوری سلامت، از پیچیدگی نسبی برخوردار است. چرا که معیارهای متفاوتی بر جریان این تصمیم‌گیری موثر می‌باشند. همچنین چنانچه موضوعات محدودی انتخاب شوند برنامه‌ریزی‌های بعدی متناسب با آنها ساده‌تر می‌باشد ولی در عین حال میزان پوشش جمعیت مخاطب کاسته خواهد شد و بالعکس هرچه موضوعات گسترده‌تری در قلمرو راهبردی مرکز وارد گردند پوشش مخاطبان نیز افزایش یافته و در عین حال سرمایه‌گذاری مورد نیاز افزایش می‌یابد و یا به صورت واقع‌بینانه‌تر میزان بودجه قابل تخصیص برای پشتیبانی از هر زمینه کاری کاهش خواهد یافت که به کاهش کیفیت برنامه‌های حمایتی خواهد انجامید. به دلیل تنوع زمینه‌های اقتصادی در استان قم، تعداد گرایش‌های بیشتری باید انتخاب گردند تا این پوشش را افزایش دهند. در این گزارش ساختاری به منظور انتخاب زمینه‌های اولویت‌دار در مرکز رشد ارائه گردیده است. لازم به ذکر است این مدل با الگوبرداری از مدلی که به منظور تعیین موضوع فعالیت مرکز رشدها و مراکز رشد در دومین همایش مرکز رشدها و مراکز رشد علم و فن‌آوری ایران ارائه گردیده است و تلفیق آن با تکنیک‌های تصمیم‌گیری و همچنین مدل‌های عمومی مطرح در مدیریت، ترسیم گردیده است. مراحل کلی تصمیم‌گیری در این مدل به شرح زیر می‌باشد.

الف) تعیین معیارهای غربالگری: در این مرحله با رجوع به نظرات خبرگان و ادبیات نظری موجود و همچنین الگوبرداری از سایر مراکز رشد، معیارهای مناسب انتخاب زمینه‌های اولویت‌دار فعالیت یک مرکز رشد استخراج می‌شود.

ب) تحلیل اطلاعات موجود: در این مرحله پتانسیل‌های مختلف اقتصاد منطقه‌ای با در نظر قرار دادن کلی معیارهای استخراج شده در گام الف مورد تجزیه و تحلیل قرار داده می‌شوند. این تجزیه و تحلیل از منظر حوزه‌های مورد بررسی شامل بخش‌های مختلف اقتصادی یا دارای پتانسیل‌های اقتصادی استان و از منظر ابعاد بررسی به تحلیل فعالیت‌های فشرده و متراکم موجود، پتانسیل‌های قابل بهره‌برداری، برنامه‌های توسعه‌ای و اسناد راهبردی ملی اختصاص دارد که در شکل‌های ۲ و ۳ نشان داده شده‌اند.

پ) استخراج فهرست اولیه: در این مرحله فهرستی از فعالیتهای مختلف قابل استخراج در هر یک از ابعاد مختلف استخراج می‌شود. لازم به ذکر است این فهرست با رعایت میانی مندرج در نقشه جامع علمی کشور با ترکیب دو رویکرد عرضه‌محوری و تقاضا‌محوری و همچنین تلفیق دو رویکرد درون‌مداری و برون‌مداری استخراج گردیده است.

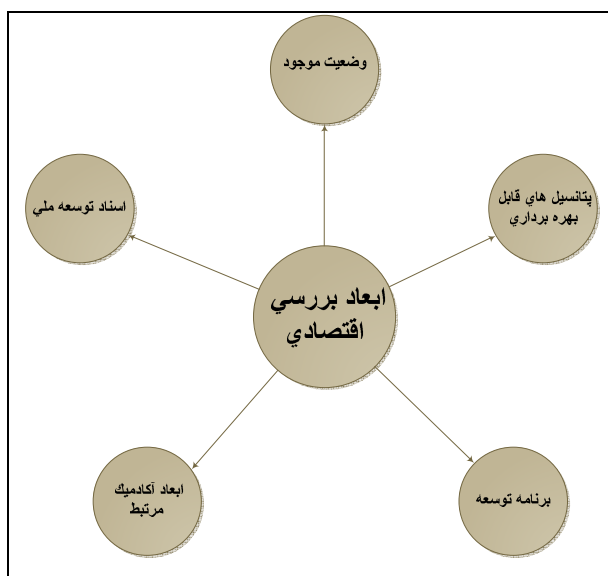

شکل ۱- ساختار مدل تصمیم‌گیری زمینه‌های کاری
مرکز رشد فناوری سلامت قم

ت) تلفیق و ادغام: از آنجا که در هر یک از ابعاد مختلف مورد بررسی، زمینه‌های کاری یکسان و یا مشابهی استخراج می‌گردند لذا در این مرحله با حذف موارد مشابه و تلفیق و ادغام زمینه‌های مشابه لیست نهایی زمینه‌ها و ایده‌های کاری قابل پذیرش در مرکز رشد به دست می‌آید.

ث) تعیین عناوین گروه‌های کلی: از آنجا که زمینه‌های استخراج شده از گستره متنوعی برخوردار می‌باشند به منظور امکان ارائه دسته‌بندی شده آنها چند عنوان گروه کلی به منظور خوشه‌بندی آنها استخراج می‌گردد.

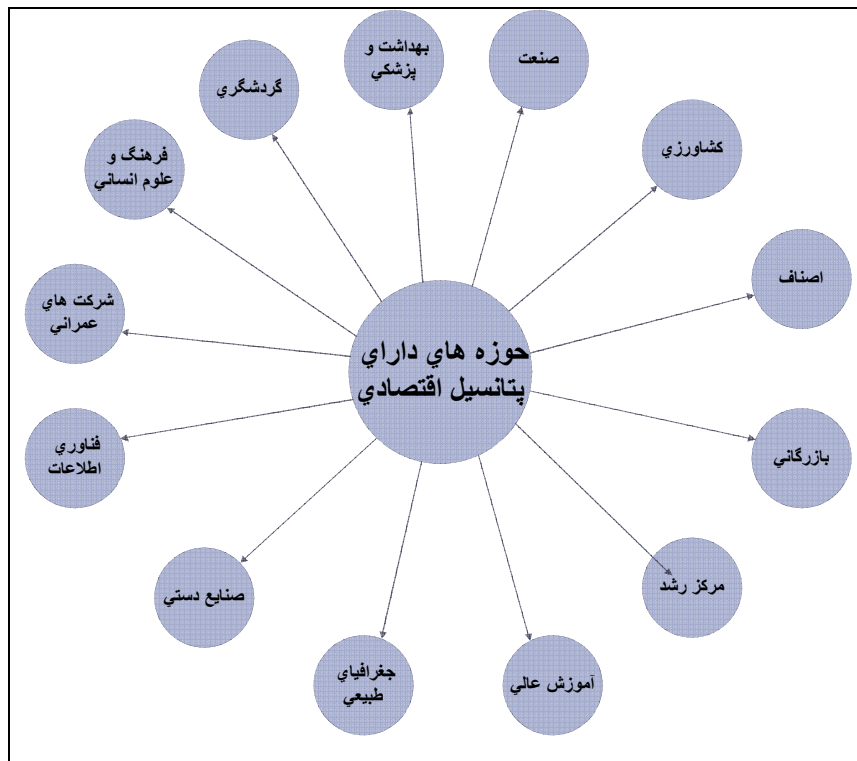
ج) تعیین وابستگی زمینه‌ها: در این مرحله مشخص می‌شود هر یک از زمینه‌ها ذیل کدام گروه تعلق می‌گیرند. برخی از زمینه‌ها ذیل بیش از یک گروه قابل دسته‌بندی می‌باشند.

شکل ۲- ابعاد بررسی اقتصادی

چ) دسته‌بندی زمینه‌ها: از آنجا که امکان ارائه دسته‌بندی شده ایده‌ها با در نظر گرفتن حوزه‌های میان‌رشته‌ای به راحتی میسر نمی‌باشد لذا در این مرحله هر کدام یک از عناوین گروه‌های کلی که با زمینه منتخب همخوانی بیشتری داشته باشد به عنوان گروه مربوطه محسوب می‌گردد.

ح) اعتبارسنجی: در این مرحله به منظور اطمینان از صحت نتایج و اعتبار فهرست برگزیده، این فهرست به نظرسنجی از خبرگان گذاشته شد.

شکل ۳- ابعاد بررسی اقتصادی استان

۲- معیارهای انتخاب زمینه‌های اولویت‌دار مرکز رشد فناوری سلامت قم

با در نظر گرفتن مبانی تئوریک و تجارب مراکز رشد داخلی و خارجی و همچنین مصاحبه با کارشناسان و خبرگان ذیربط می‌توان گفت زمینه‌های اولویت‌دار در مرکز رشد باید با معیارهای زیر تطابق داشته باشند.

- دانش و فن‌آوری در آن نفوذ پیدا کرده یا قابلیت نفوذ داشته باشد؛
- امکان نوآوری در آن فراهم باشد؛
- دارای ماهیت تجاری و اقتصادی باشد؛
- امکان توسعه فعالیت موسسات و شرکت‌های کوچک و متوسط در آن فراهم باشد؛
- به صورت مترامی در استان قابل مشاهده و یا زمینه‌ها و پتانسیل‌های توجیه‌گر توسعه آن در منطقه فراهم باشد؛
- تکمیل‌کننده چرخه توسعه صنعت و اقتصاد منطقه باشد؛
- با برنامه‌های توسعه محلی منطبق باشد؛
- با اسناد توسعه ملی تطابق داشته باشد؛

براساس بررسی پتانسیل‌های استان و همچنین برنامه‌های توسعه ملی موضوعات اولویت‌دار مشخص گردید.

۳- نظرسنجی از خبرگان

به منظور اطمینان از نتایج پژوهش، پرسش‌نامه‌ای حاوی فهرست زمینه‌های استخراج شده تنظیم و در اختیار خبرگان قرار گرفت. نتایج پرسشنامه‌های مزبور پس از جمع‌بندی آنالیز شده و اولویت هر یک از زمینه‌ها بر اساس میانگین پاسخ‌های داده شده استخراج گردید.

۴- نتایج

هدف از اجرای این طرح بررسی زمینه‌های کاری اولویت‌دار مرکز رشد فناوری سلامت قم بود. در این گزارش پس از مرور مفاهیم تئوریک و همچنین آثار و پیامدهای موضوع بحث، ضمن توسعه یک مدل تصمیم‌گیری، فعالیت‌های اولویت‌دار در مرکز رشد فناوری سلامت قم شناسایی شدند. مبنای این انتخاب را پتانسیل‌های استانی و ماموریت‌های واگذار شده به دانشگاه علوم پزشکی قم در طرح تحول سلامت و همچنین برنامه‌های حوزه فناوری سلامت معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌داد. در نهایت زمینه‌های کلی شناسایی شده به عنوان اولویت‌های کاری مرکز رشد علم و فن آوری قم به شرح زیر به دست آمد:

- فن آوری‌های نرم، صنایع فرهنگی، علوم اسلامی و هنر مرتبط با حوزه‌های سلامت (سلامت و دین)
- فن آوری‌های طب سنتی و ایرانی با تاکید بر پرورش و فرآوری گیاهان دارویی
- فن آوری‌های علوم بهداشتی و حفاظت از محیط زیست در همزیستی با کویر
- فن آوری‌های نوین سلامت (با اولویت فن آوری اطلاعات و ارتباطات سلامت و نانو و بیوتکنولوژی)
- فناوری‌های شناسایی، پایش و حذف آلاینده‌های محیطی
- فناوری‌های کنترل سلامت و ایمنی مواد غذایی
- گردشگری سلامت و مذهبی
- فناوری‌های تشخیص و اندازه‌گیری سموم فلزات سنگین و داروهای مفرد در چرخه غذای انسان
- فناوری‌های تولید و عرضه فرآورده‌های داروئی سنتی
- فناوری‌های نوین و کارآمد در سنجش، پایش، و حذف باقیمانده سموم و مواد شیمیایی در آب و خاک و هوا
- توسعه مدل‌های ارزیابی ریسک و شناسایی مخاطرات و مهندسی انسانی و تولید محصولات ارگونومیک
- طراحی و ساخت کیت‌های تشخیص آزمایشگاهی و تجهیزات نمونه برداری
- تولید داروهای مرتبط با پیشگیری و درمان بیماری‌های دهان و دندان
- ایجاد دانش فنی و ارائه شبکه‌ای آموزش طب سنتی، اسلامی
- طراحی و ارائه روش‌های نوین اصلاح سبک زندگی
- تولید فرآورده‌های نوین طبی و سنتی در زمینه‌های آرایشی بهداشتی، دورکننده‌ها، حشره‌کش‌ها، آفت‌کش‌ها، خوشبوکننده‌ها و گندزداها
- فناوری‌های سلول درمانی، پزشکی ترمیمی و مهندسی بافت
- طراحی و ساخت تجهیزات پزشکی
- پرورش، تکثیر و نگهداری حیوانات آزمایشگاهی و پزشکی
- فناوری‌های کاهنده مصرف آب، بازیافت پساب و پسماند